

FAVh041

Dějiny českého animovaného filmu

Dodalovi

- STRUSKOVÁ, Eva. *Dodalovi – průkopníci českého animovaného filmu*. Praha: NAMU – NFA, 2013
- Situace na počátku 20. let nebyla pro čs. animovaný film příznivá.
- Společnost Elekta Journal (1925)
 - Do produkce zařazena také výroba trikových filmů – včetně anim. filmu (K. Anton).
 - 1927 vzniklo oddělení kreslených trikfilmů, pod vedením Karla Dodala (malíř)

Karel Dodal

- 28. 1. 1900 Praha – 6. 7. 1986 Fort Lee, New Jersey
- Po válce malíř kulis v pražském divadle Uranie, zde setkání se sboristkou Hermínou Týrlovou.
- Pro Elekta Journal pracoval patrně od roku 1926, vytvářel filmové triky, kreslené grafy a animované reklamní snímky.

Hermína Týrlová

- 11. 12. 1900 Březové Hory – 3. 5. 1993 Zlín
- Otec se věnoval řezbářství – vztah k loutkám
- Od roku 1915 vystupovala v divadle Uranie.
- Pod Dodalovým vedením se naučila kreslit a fázovat.

Podmínky v Elekta Journalu

- Reklamní snímky jako zdroj financování i prostor pro experimentování.
- Mezi lety 1928 – 1930 dva až čtyři reklamní filmy týdně (nejen animované)
- Ateliéry společnosti AB na Vinohradech (studio, laboratoře, střižny)
- Ředitel techniky Jindřich Brichta – jeden z největších znalců kinematografické techniky své doby
- Technické vybavení trikového oddělení dostačující ale jednoduché.
- Finanční ohodnocení – z 400 Kč (1926) na 2 500 Kč (1929)
- EJ vkládal do Dodala naděje, které nebyly zcela naplněny.

Reklama a kocour Felix

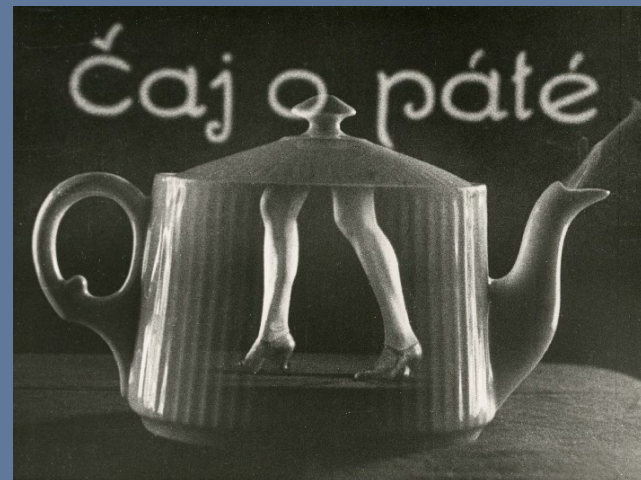
- Populární postavička ze studia Patta Sullivana animátora Otty Messmera
- Poprvé se objevil ve filmu *Feline Follies* v roce 1919.
- Karel Dodal si postavičku přivlastnil a používal ji v reklamních snímcích jako *Poučení Kocoura Felixe*, *Nové dobrodružství Kocoura Felixe* a *Nehoda Kocoura Felixe* (všechny 1927) – první filmy prokazatelně od Karla Dodala.

Animovaný / kreslený graf

- Podpůrná kinematografická služba
- Vytváření úvodních a závěrečných titulků a animovaných sekvencí ve filmech živé akce
- Typicky využíváno v dokumentárních a naučných filmech
- Dodalova spolupráce na filmech *Demänová* (1928) a *Monolit* (1929) J. Brichty, na městské symfonii *Praha v záři světél* (1928) S. Innemanna, na historickém velkofilmu *Svatý Václav* (1929) J. S. Kolára

Karel a Hermína Dodalovi

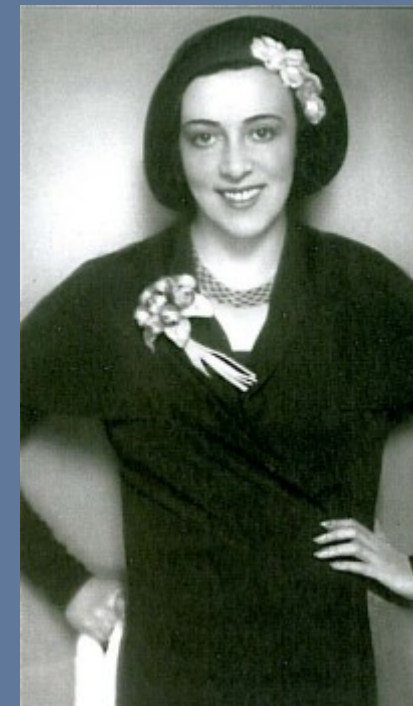
- Společný život od 1926, sňatek 11. 2. 1928
- Vytížení Dodala reklamními snímky, nezvládnutí termínů dodání
=> Týrlová pomáhá jako kreslička a fázařka
- Dílčí zakázkové, mnohdy anonymní práce Dodala nenaplňovaly. Hlavní ambicí byly „kreslené dodatky“ vytvářené v pauzách mezi zakázkami.
- *Bimbovo smutné dobrodružství, Tommy a mořská panna a Zamilovaný vodník* (mezi lety 1927 – 1930)

Karel a Hermína Dodalovi

- V srpnu 1929 opouští Elekta Journal, na jeho místo v září 1929 nastupuje Hermína Týrlová (její mzda o 900 Kč nižší).
- Velká finanční ztráta Dodala po zklamání s falešným mecenášem.
- Elekta Journal po neúspěchu *Svatého Václava* propouští mnoho zaměstnanců, včetně Hermíny Týrlové.
- Existenční problémy způsobily krizi v manželství => rozvod v srpnu 1932

Irena Dodalová

- 29. 11. 1900 Ledeč nad Sázavou - 1. 7. 1989 Buenos Aires
- rozená Rosnerová, vyrůstala v židovské rabínské rodině
- první manželství s Leopoldem Leschnerem (1927 – 1929)
- Počátkem 30. let pobývala v Paříži, kde se začala zajímat o filmovou produkci.

IRE~Film

- první české studio animovaného filmu
- Založení předcházela studijní cesta po Evropě. Setkání s Oskarem Fischingerem (abstraktní film), s Alexandrem Alexeïeffem (špendlíková animace), systémem bar. filmu Gasparcolor (kupují patent)
- Založeno 1933
- Mezi prvními zaměstnanci byla Hermína Týrlová.
- Zakázkový film pro Radiojournal – *Všudybylovo dobrodružství* (1936)

IRE~Film

- V roce 1937 rozšíření do čtvrtého patra domu v Klimentské ulici č. 7.
- Kreslířský sál 12 x 6 m + 4 pracovní místnosti (projektor, piano, telefon, kancelář produkce)
+ obytná část
- Mezi lety 1936 – 1937 celkem 11 zaměstnanců
- V ateliéru v Paříži (2. pol. 1937 – podzim 1938) bylo zaměstnáno 6 kresliček.

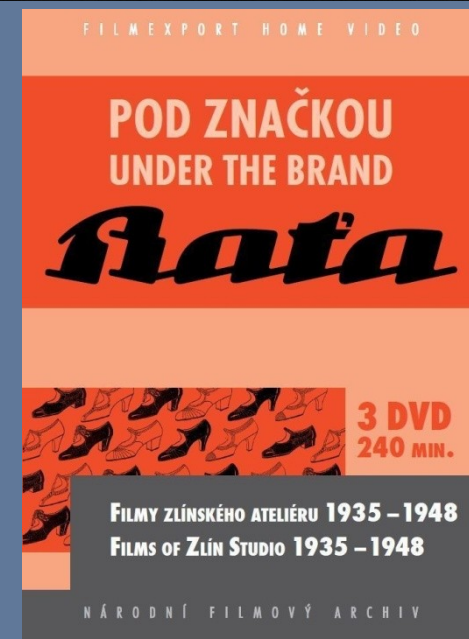
Schicht

- Jiří Schicht, a.s. (Georg Schicht), Ústí nad Labem
- Mýdla (mýdlo s jelenem), potravinářské tuky, svíčky, glycerin, vodní sklo a řada dalších produktů
- Tradiční styl říšské německé reklamy
- Produkce reklam (včetně těch animovaných) většinou v zahraničí

Baťa

- Tomáš Baťa a Jan Antonín Baťa, Zlín
- Obuvnická firma, gumárenství
- Moderní tendence americké reklamy
- Filmový úsek v reklamním oddělení v 52. budově závodu od roku 1927 (tvorba reklam v praž. studiích, včetně IRE-filmu – *Slon zachránce*; 1934).
- Od roku 1935 nová koncepce vypracována Elmarem Klosem, Ladislavem Koldou a Alexandrem Hackenschmiedem.
- Od podzimu roku 1936 natáčeno v Filmových ateliérech Baťa (FAB) na Kudlově kousek od Zlína. V areálu laboratoře, kopírny i oddělení kresleného grafu (RNDr. Jaroslav Bouček, DrSc.).

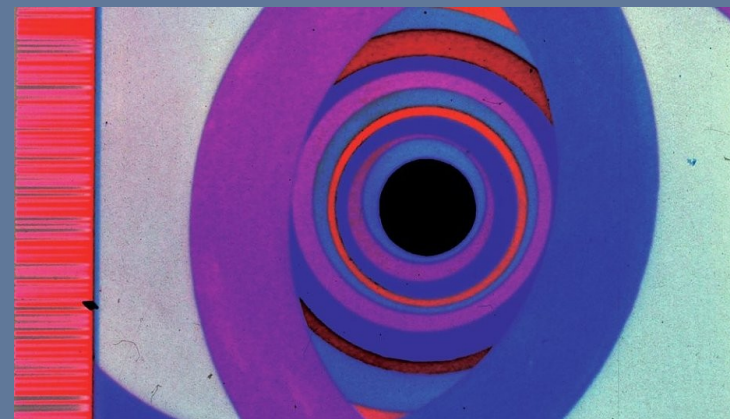

Reklamy IRE~Filmu

- 3 modely zpracování:
 - 1) demonstrace kvalit a použití produktu (*Všechno pro trhanec, Malý pohled do budoucna, Znějící vesmír*)
 - 2) konstrukce příběhu, jehož šťastný konec zajistí produkt (*Záhada mezníku MK 204, Veselý koncert*)
 - 3) komunikace s divákem pomocí metafor (*Hra bublinek, Čaroděj tónů*)
- Znalost tradic evropské reklamy, kontakt s tuzemskými i zahraničními odborníky (animátor György Pál, reklamní expert Leo Heilbrunn), významná role zvukové stránky, postupy kreslené grotesky a abstraktního filmu

Autorská tvorba IRE~Filmu

- V roce 1936 žádost Filmovému poradnímu sboru o podporu námětů *Kamenná pohádka / barevná Praha* (pro výstavu v Paříži), abstraktní film *Poem*, film o českém folkloru, adaptaci *R.U.R.*, *Ze života hmyzu* a *Broučků*
- Žádný z námětů nebyl realizován.
- Z autorských filmů natočeny pouze *Fantasie erotique* (1937) a *Myšlenka hledající světlo* (1938).

Ukončení činnosti

- Okolo roku 1938 začala i na trh československého reklamního filmu doléhat napjatá mezinárodní situace.
- Malá česká firma nemohla konkurovat zavedeným agenturám v Německu, okruh klientů se výrazně zmenšil.
- Žádost o vydání pasu pro studijní cestu do USA (Dodalovi i Týrlová).
- Koncem roku Karel sám odjíždí do USA, Irena měla následovat po vyřízení obchodních i rodinných záležitostí v Praze (zaslání technického vybavení a filmů do USA).
- V roce 1942 byla Irena uvězněna a transportována do Terezína.

Terezín 1942 (Theresienstadt 1942)

- Přežít realitu koncentračního tábora Ireně pomáhala kulturní činnost. Režirovala jevištní představení, přednášela o kresleném filmu a také se zapojila do natáčení pseudo-dokumentu o terezínském ghettu.
- Vedením celého projektu byl pověřen SS-Hauptsturmführer Herbert Otto Gille.
- Dodalová zvládla z tábora fragmenty filmu propašovat.
- Celý film je považován za ztracený, avšak scény z pásu byly objeveny v roce 1994 ve Varšavě v archivu Filmoteka Narodowa. Další fragmenty jsou uloženy v NFA v Praze.
- Terezín Irena opustila spolu se svou matkou v transportu vězňů do Švýcarska v únoru 1945. Přes Španělsko pak emigruje za manželem do New Yorku.

Život v emigraci

- Po sedmiletém odloučení s Karlem Dodalem společně založili novou firmu v USA Irena Film Studio a soustředili se na výrobu zakázkových filmů.
- Nastupující éra mccarthismu ale pro téměř 50leté tvůrce ze střední Evropy neslibovala příznivou budoucnost.
- Proto se Dodalovi rozhodli využít roku 1948 nové příležitosti v Argentině.
- Karel Dodal se nedokázal s tamním prostředím sžít. Opustil Irenu a vrátil se zpět do USA, kde roku 1986. Irena umírá roku 1989 v Buenos Aires.

Odkaz

- Dodalovi do československého prostředí přinesli profesionální zájem o trendy evropské animace.
- Položily základy české profesionální tvorby animovaných filmů.
- Okrajově vnášení do diskuze možnosti uplatnění lidového umění v české animaci (téma důležité pro poválečnou etapu).
- Přesto se na kontinuitě tvorby podílela spíše studia jako Afit.
- Hermína Týrlová roku 1940 nachází zaměstnání v FAB. Zde vytváří první československý film s loutkovou animací

Projekce – pásmo filmů Dodalových

- *Poučení kocoura felixe* (1927)
- *Nové dobrodružství kocoura felixe* (1927)
- *Zamilovaný vodník* (1928)
- *Bimbovo smutné dobrodružství* (1930)
- *Záhada mezníku MK 204* (1934)
- *Maminčin výlet do nebe* (1935)
- *Veselý koncert* (1935)
- *Zkrocení černého obra* (1935)
- *Čaroděj tónů* (1936)
- *Fantasie erotique* (1936)
- *Malý pohled do budoucna* (1936)
- *Tluče bubeníček* (1936)
- *Tři muži* (1936)
- *Všudybylovo dobrodružství* (1936)
- *Myšlenka hledající světlo* (1938)
- *Ferda Mravenec* (1942)